

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. д-р Иван Тодоров Ламбев, дм, външен член за МУ – София,
пенсиониран преподавател > 5 години от АС на МФ при МУ – София

ОТНОСНО конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент” – едно място, в област на висше образование „7. Здравеопазване и спорт”, професионално направление „7.1. Медицина” и научна специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)” за нуждите на Катедра „Здравни грижи” на Медицински факултет при Тракийски университет – Стара Загора.

I. ПРОЦЕДУРНИ ВЪПРОСИ

Конкурсът е обявен в ДВ, бр. 33/17.04.2018 г., стр. 88. Настоящата процедура е съобразена с чл. 4, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 84 (2) от ПРАСТрУ – Ст. Загора и решение на Факултетния съвет на Медицински факултет (отразено в Протокол № 5/30.03.2018 г.) и заповед № 1559/13.06.2018 г. на ректора на ТрУ проф. д-р Иван Въшин, дмн. В конкурса участва един кандидат – главен асистент д-р Стефчо Радев Василев, дм.

Кандидатът е подредил стриктно в принтиран вид и в електронна форма всички необходими документи за участие в конкурса в пълно съответствие с изискванията на ПРАСТрУ – Ст. Загора. Нямам съвместни публикации с него.

II. ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ И КАЧЕСТВА

Гл. ас. д-р Ст. Радев е роден през 1957 г. в с. Добромирка, обл. Габрово. Средно образование завършва в ЕСПУ „Бачо Киро“ (1975) в гр. Павликени. След отбиване на военната служба (1975–1977) следва хуманна медицина във Висшия медицински институт – Плевен, който по онова време е в състава на Медицинска академия. Завършва с отличен успех (5,66), получава образователно-квалификационната степен магистър по медицина (1983) и придобива правоспособност на лекар.

След това в продължение на малко повече от 1 г. работи като завеждащ СЗУ в с. Дъскот, общ. Павликени и след редовен конкурсен изпит през 1984 г. е избран за асистент в Катедрата по фармакология при Висшия медицински институт – Стара Загора. През 1991 г. е повишен в старши асистент, а през 1996 г. – в главен асистент в Сектора по

фармакология и клинична фармакология към обединената Катедра по физиология, патофизиология и фармакология към Медицински факултет при Тракийския университет – Стара Загора.

След продължителна подготовка и успешно представяне на държавните изпити д-р Ст. Радев става *специалист по фармакология* (1991), а 9 г. по-късно – *по клинична фармакология и терапия* (2000), което е надлежно документирано със съответна диплома и свидетелство.

След промяна на Закона за висшето образование той продължава да работи като асистент по фармакология в същата Катедра. През 2015 г. успешно завършва курс по биостатистика към Медицински факултет – Стара Загора и получава сертификат. След упорита и продължила повече от 8 г. експериментално-фармакологична и клинично-фармакологична научно-изследователска работа през 2017 г. д-р Ст. Радев защитава с подобавщ успех *иновативен* за нашата страна дисертационен труд на тема «*Приложение на DERMoelectroporation за трансдермално въвеждане на противовъзпалителни лекарства*» и придобива образователно-научната степен «*Доктор*». Научни ръководители на неговата дисертация са доц. д-р Атанас Атанасов, дф и доц. д-р Галя Ставрева-Маринова, дм. През м. януари 2018 г. след *редовен конкурсен изпит* д-р Ст. Радев е избран от научно жури отново за *главен асистент*.

Общият трудов стаж на д-р Ст. Радев е 36,5 г., а този като асистент по фармакология в Медицински факултет – Стара Загора е 33,5 г. Владее писмено и говоримо *английски и руски език*. Притежава много добри *компютърни умения* (Windows 10, Office 2010), вкл. работа със специализиран софтуер SPSS. Има значителни умения в областта на компютърната мултимедия. Отличава се с много добри комуникативни, организационни и технически умения. Ефективно работи както самостоятелно, така също и в екип. Притежава свидетелство за управление на МПС, категория С.

III. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

1. Реални публикации

▲ **Общият брой научни трудове** на д-р Ст. Радев са 71. Те включват 34 реални публикации в български и чуждестранни издания, 4 учебни ръководства (в съавторство), 3 учебника (в съавторство) и 34 участия в национални и международни форуми.

▲ **Реалният брой публикации** (статии, учебници и ръководства), с които д-р Радев участва в този конкурс е 29, защото 5 от тях са свързани с дисертационния му труд и те са оценени по достойнство при неговата защита. Двадесет от публикациите, несвързани с дисертацията, отразяват резултати от експериментални изследвания, а 3 са обзори. Публикациите са отпечатани съответно: 25 в български периодични списания, 3 – в български сборници и 1 – в чуждестранно списание (*Activities in Physical Education and Sport*).

▲ От всички 29 публикации кандидатът е първи автор в 16. В списания с IF са публикувани статии № 6, 8 и 9 от приложения списък (една от тях е под печат). *Общият IF на тези публикации е 0,714*. Две статии (№ 9 и 10) са публикувани в списания с *Impact Rank*. Шест статии (№ 11–15) са

индексирани в най-голямата база данни за цитиране *Scopus*. Дванадесет от публикациите IF (№ 16–27) са отпечатани в български списания без IF и три – в престижни университетски български сборници (№ 28–30).

2. Изяви на научни форуми

▲ Главен асистент д-р Ст. Радев има 34 участия в научни форуми. От тях 3 са свързани с неговия дисертационен труд. Участията в национални форуми са 16, в национални форуми с международно участие – 17 и 1 в чужбина (*Охрид*). В 22 от 34-те съобщения (резюмета) д-р Ст. Радев е първи автор. Резюмета от съобщения № 28 и 29 са под печат.

3. Научни приноси

▲ Анализът на сферата на научните интереси на д-р Ст. Радев, дм показва нейният многопрофилен фармакологичен и фармакотерапевтичен характер, включващ: специфично и иновационно трансдермално въвеждане посредством дерматоелектропация на противовъзпалителни лекарства при пациенти със социално значими заболявания на опорно-двигателния апарат; болка и оптимизиране на аналгетичната терапия; фармакология на храносмилателната система; нежелани лекарствени реакции (НЛР); изследване на лечебни растения; хемокоагулация; генетичен мониторинг; лъчепротекция; лекарствена политика и фармакоикономика. Повечето от **приносите на д-р Ст. Радев са оригинални** с предимно **методичен и научно-приложен характер**. В **обобщен вид** посъществените от тях са следните:

А. Методични приноси с фармакотерапевтичен характер

▲ За обективното оценяване на болковия праг е използван Pressure algometer, като първите проучвания са извършени върху здрави индивиди (*публ. 22*). Установени са относителните му стойности в kPa/cm² за чувствителните зони на *m. deltoideus*, *m. trapezius*, *m. supraspinatus*, *m. infraspinatus*, *m. gluteus maximus*, *art. cubiti*, *art. manus* и *art. genus*.

▲ За субективно оценяване на усещането на болка е използвана визуална аналогова скала (VAS, VAS) (*публ. 1, 10, 23 и съобщ. 17, 25, 27, 34*).

▲ Аргументирано са обосновани предимствата на трансдермално въвеждане на стероидните и НСПВЛ при заболявания на сухожилията, мускулите и ставите (*автореферат, плюс публ. 2, 3, 10, 23*). Получените данни откриват възможност посредством този метод да се прилагат в пониски дози редица стероидни и НСПВЛ, чрез което се намалява значително тяхната улцерогенна активност и ефективно се използва аналгетичния и антиинфламаторния им ефект.

Б. Експериментално фармакологични приноси

▲ С макро- и микроскопски изследвания е доказано, че при опити с бели мишки хистаминергичният H₂-блокатор *циметидин*, прилаган перорално продължително време (100 дни), не уврежда стомашната лигавица (*публ. 16*). Установено е, че във високи денонощни дози при многокрана

апликация той скъсява хексеналовия сън и от инхибитор на чернодробните ензими се превръща в техен индуктор.

▲ Установено е, че H_2 -хистаминергичната рецепторна блокада с *циметидин* антагонизира каталептогенното действие на невролептиците хлорпромазин и халоперидол (публ. 28, съобщ. 7).

▲ За първи път е установено, че екстракти от листа на *турската леска Corylus colurna L.* притежават антиоксидантна и хепатопротективна активност (публ. 13, 27, съобщ. 6, 8, 18, 19), тези от *Haberlea Rhodopensis Frivaldszky* – антиоксидантна и антибактериална, а тези от вида *Galega officinalis L.* проявяват *in vitro* антиагрегантен ефект спрямо човешки тромбоцити (публ. 6 и съобщ. 29).

▲ Изследвани са оригинални съединения, синтезирани в Катедрата по химия и биохимия на МФ – Ст. Загора, представляващи производни на 5-нитрофурфурола: [N-(5-нитрофурфуриденил)-N-(4-сульфонамид)-2-(4,6-диметил) пириимидин] и 5-нитрофурфурал-2-хидразон. Установено е, че те притежават антибактериална активност по отношение на причинители на стомашно-чревни инфекции (публ. 14, 18), а също – спазмолитична активност и потискат стимулираната с бариев хлорид тънкочревна гладка мускулатура на плъх (публ. 18).

▲ За пръв път са открити *ghrelin*-позитивни ендокринни клетки в свински жлъчен мехур, *ductus cysticus* и *ductus choledochus* (публ. 7 и съобщ. 30), локализирани в невроналните фибри, ганглионарните клетки и жлези.

▲ В експеримент е доказано, че непълният опиоиден антагонист алилнорморфин антагонизира аналгетичното действие на алкохола, а също и потенцираната с дроперидол алкохолна аналгезия (публ. 15). Изказва се оригинална хипотеза за ендогенно образуване в организма от ацеталдехид и допамин на вещество с морфиноподобни свойства. Блокирайки опиоидните рецептори с алилнорморфин, се предотвратява възможността на този ендогенен морфиномиметик да се свърже с тях.

V. Научно-приложни приноси с клинично-фармакологичен характер

▲ Децата, подложени на тонзилектомия са с висок риск от постоперативно гадене (33–36%) и повръщане (21–24%). В публ. 11 и съобщ. 9 се разглеждат възможностите на антагониста на 5-НТ₃-рецепторите *ондансетрон* – мощен антиеметик, за профилактика на това усложнение.

▲ Извършен е *метаанализ на документацията на голям брой (102) възрастни пациенти у нас с новооткрита белодробна туберкулоза*. Установено е, че при 19,6% от случаите са наблюдавани различни по вид и тежест НЛР (публ. 20).

▲ Проучени са *нарушенията в хемостазата* от токсикосептично протичаща инфекция, предизвикана от *E. coli*, при бебета (публ. 17).

▲ Описан е *клиничен казус на пациентка със септичен шок*, развил се в хода на високодозна норадреналинова интравенозна инфузия (публ. 29, съобщ. 21).

▲ Проведено е *фармакоепидемиологично проучване на факторите, повлияващи избора и предписването на лекарства* (публ. 20 и съобщ. 11). Анкетирани са общопрактикуващи лекари и специалисти от извънболничната помощ от Старозагорска, Хасковска и Сливенска област. Факторът „собствен клиничен опит“ е поставен на първо място, този на

„реимбурсация“ – на второ, а „результатите от клиничните проучвания“ – на трето. На последно място е факторът „желание на пациента“ (публ. 21).

▲ Направен е *обзорен исторически преглед* на динамиката в развитието на фармакологията през XX и началото XXI век. Посочени са съвременните тенденции за търсене на нови лекарства (публ. 19, съобщ. 10).

▲ В специален обзор задълбочено и нещо се дискутира *интегралният подход на генетичния мониторинг*. Прави се оценка на контакта на хората с различни мутагени с оглед развитието на наследствени и неопластични заболявания. Посочени са редица профилактични и предпазни мерки. В отделна публикация се разглеждат основните тенденции, свързани с разработване на *лъчепротективни агенти*.

Г. Приноси, свързани с обучението по клинична фармакология

▲ Към *ръководствата по клинична фармакология* (публ. 4–7), които са стриктно съобразени с учебната програма, голям интерес е проявен от студентите във всички медицински факултети у нас, затова те са актуализирани и *преиздавани 4 пъти*. Гл. „Клинично-фармакологични подходи за оптимизиране на противоболковото лечение с опиоидни и неопиоидни аналгетици и НСПВЛ“ описва *различните видове болка* и съвременните фармакотерапевтични подходи за нейното овладяване.

▲ В дисертационния труд (публ. 1) *ноцицептивната соматична болка* е определена като маркер на възпалително-дегенеративните процеси в мускулно-скелетната система.

▲ В *учебника по Обща хирургия* за студенти по хуманна медицина под редакцията на доц. д-р Христо Стоянов (2013) д-р Ст. Радев компетентно описва *профилактиката на венозния тромбоемболизъм* (публ. 3).

IV. НАУЧНА АКТИВНОСТ

1. Специализации и квалификационни курсове

▲ Д-р Ст. Радев има *две специалности*: по фармакология и по клинична фармакология и терапия. От 1.01.2013 г. в ход е *трета специализация – по обща медицина*. Той е завършил успешно курс по медицинска биостатистика (вкл. с програмен продукт SPSS) и интензивен курс по английски език, курс в Катедрата по клинична фармакология при МУ – София (с клинично изпитване на М-холинолитика *Propiverine hydrochloride*, показан при свръхактивност на пикочния мехур и *incontinentio urinae*).

2. Участие в научно-изследователски проекти

▲ Д-р Ст. Радев е участвал в *6 научно-изследователски проекта*, които успешно са завършили. На един от тях той е ръководител и самостоятелен изпълнител:

- НИП №9/2007 г., ръководител доц. д-р Радослав Радев, дм – „Фармакологична характеристика на растението „*Haberlea rhodopensis L.*“.
- НИП № 25/2012 г., ръководител гл. ас. Атанас Тодоров Атанасов, дф – „Фармакологична стимулация на миграцията на зрели стволони клетки“.

- НИП №3/2015 г., ръководител проф. д-р Мая Гълъбова, дм – „Имунни клетки при хронични възпалителни заболявания и тумори в черния дроб със специално внимание върху IL-17 и FOXP3“.
- НИП №21/ 2015 г., ръководител **д-р Стефчо Радев Василев** – „Приложение на microdermabrasion и dermoelectroporation за трансдермално въвеждане на противовъзпалителни лекарства при различни случаи на тендинопатии“.
- НИП № 11/2016 г., ръководител доц. Атанас Тодоров Атанасов, дф – „Установяване на алометрични зависимости в областта на биологичните и медицински науки“.
- НИП №14/2017 г., ръководител доц. Атанас Тодоров Атанасов, дф – „*In vitro* и *in vivo* изследване действието на някои лечебни растения и фракция изолирана от *Galega officinalis* L. върху тромбоцитната агрегация и човешки лимфоцитни култури.“

3. Научен консултант

▲ Със заповед на ректора на ТрУ № 816/2018 д-р Ст. Радев, дм е определен на 01.04.2018 г. за научен консултант по докторска програма „Фармакология“ на редовна докторантура на тема „Модулация на ренин-ангиотензиновата система при експериментално предизвикани метаболитни промени“.

4. Хабилитирани съавтори на гл. ас. д-р Ст. Радев, дм

1. Доц. Атанас Атанасов, дф	МФ – ТрУ, Стара Загора
2. Доц. Борислав Попов, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
3. Доц. Боян Чемишев, дх	МФ – ТрУ, Стара Загора
4. Доц. д-р Васил Спасов, дм*	МФ – ТрУ, Стара Загора
5. Проф. д-р Веселин Иванов, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
6. Доц. д-р Георги Арабаджиев, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
7. Проф. д-р Георги Петков, дмн	МФ – ТрУ, Стара Загора
8. Доц. д-р Живко Караколев, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
9. Доц. Катя Пеева, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
10. Проф. д-р Людмил Пейчев, дм, мзм	МУ – Пловдив
11. Проф. д-р Мая Гълъбова, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
12. Доц. д-р Мария Ганева, дм	МУ – ТрУ, Стара Загора
13. Доц. д-р Мария Цанева, дм	МУ – Варна
14. Доц. д-р Неделчо Георгиев, дм*	МФ – ТрУ, Стара Загора
15. Проф. д-р Павел Димов, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
16. Проф. д-р Петранка Чакърлова, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
17. Доц. д-р Радослав Радев, дм	МФ – ТрУ, Стара Загора
18. Доц. Руска Паскалева, дп	МФ – ТрУ, Стара Загора

[Забележка: Означените със звездичка (*) съавтори са починали]

5. Експертна дейност

▲ Участие в провеждане на процедури за програмна акредитация на обучението по ОНС „Доктор“ (2009 и 2014)

6. Членство в авторитетни научни и/или професионални организации в съответната научна специалност

- ☞ *Българското научно дружество по фармакология*
- ☞ *Българското научно дружество по клинична фармакология*
- ☞ *Българското пептидно дружество*
- ☞ *БЛС – РК Стара Загора*
- ☞ *Съюза на учените – клон Стара Загора*

V. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

1. Участие в българоезиково обучение

▲ Средната годишна натовареност на д-р Ст. Радев по фармакология с упражнения на студенти по хуманна медицина варира от 290 до 440 учебни часа. С неговото участие в семестриалните изпити тя надхвърля нормативната годишна учебна натовареност от 360 уч. ч./асистент. Освен това кандидатът има още 55 академични часа заетост извън МФ (в Медицински колеж към ТрУ). Неговата учебна работа обхваща:

- практически упражнения по фармакология на студенти по хуманна медицина от III и IV курс (75 уч. ч./група);
- практически упражнения по клинична фармакология на студенти по хуманна медицина от V курс (15 уч. ч./група);
- практически упражнения по фармакология на колежани II курс от специалност «Медицинска сестра» (15 уч. ч./група);
- практически упражнения по фармакология на колежани III курс от специалност «Акушерка» (15 уч. ч./група);
- практически упражнения по фармакология на колежани I и II курс от специалност «Лекарски асистент» (45 уч. ч./група);
- от 2017/2018 учебна година с решение на ФС на МФ д-р Радев провежда системен курс по фармакология на колежани от специалност «Медицинска рехабилитация и ерготерапия» с хорариум 8 уч. ч. лекции и 7 уч. ч. упражнения.

▲ По време на упражненията и семинарите д-р Ст. Радев използва редица иновативни, информативни и атрактивни методи, вкл. мултимедия и тестове.

2. Владее на чужди езици и участие в англоезично обучение

▲ Д-р Ст. Радев владее устно и писмено английски и руски език. Това му помага при работа с научна и учебна литература по фармакология и фармакотерапия.

3. Участие в изпитни комисии

▲ Д-р Ст. Радев участва в провеждане на семестриалните изпити по фармакология на всички изброени по-горе учебни дисциплини, а от

2017/2018 учебна година той е член на комисия за провеждане на Държавен изпит по «Вътрешни болести и фармакология» за колежани от специалност «Медицинска сестра».

4. Участие в изготвяне на учебни програми

- Учебна програма по дисциплината „Фармакология“ за специалност „Медицина“
- Учебна програма по дисциплината „Клинична фармакология“ за специалност „Медицина“
- Учебна програма по дисциплината „Фармакология“ за специалност „Лекарски асистент“
- Учебна програма по дисциплината „Фармакология“ за специалност „Медицинска сестра“;
- Учебна програма по дисциплината „Фармакология“ за специалност „Акушерка“;
- Учебна програма по дисциплината „Фармакология“ за специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“.

5. Съавторство на учебници и ръководства

▲Д-р Ст. Радев е съавтор в 4 учебни ръководства по клинична фармакология и 3 учебника (2 по фармакология и 1 по обща хирургия). Неговият език е ясен, с минимално използване на чуждици.

6. Педагогически качества

▲Гл. ас. д-р Ст. Радев притежава *голям педагогически опит*. Неговите упражнения, семинари и лекции са информативни, атрактивни и мултимедийно онагледени. Те отразяват съвременните постижения в областта на фармакологията и фармакотерапията.

VI. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Познавам д-р Ст. Радев още от постъпването му като асистент по фармакология в МФ – Ст. Загора (> 33 г.), а също от времето когато специализираше в Катедрата по клинична фармакология и терапия в МУ – София, от изявите му на научни форуми у нас, от участието му при разработване на тестове по фармакология в учебника „Принципи на медицинската фармакология“ (2006, 2010) и др.

Добре известни са ми неговата прецизност, висока професионална компетентност, колегиалност, самодисциплина, толерантност, лоялност и отговорност към всяко обществено полезно дело, до което се докосва. Напълно заслужено д-р Ст. Радев си е спечелил *уважението на преподавателите и студентите* както в ТрУ – Ст. Загора, така и сред членовете на научните дружества, на които той е член у нас.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

▲ **Комплексната оценка, представена подробно в т. II, III, IV и V** от рецензията показва, че гл. ас. д-р Ст. Радев, дм притежава богат професионален опит. Той има значими изследователски и преподавателски постижения в областта на медицината, особено по научната специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)“. Изградил е стабилни навици и е развил способност за задълбочен анализ на научните факти и на техните тенденции, като наред с това демонстрира логично и рационално мислене.

▲ **Налице е строго проявена последователност и продължителна волева целеустременост в неговото професионално развитие и израст-ване.** Д-р Радев е изграден учен с оригинални приноси и ерудирани преподавател с напълно заслужен авторитет сред колегите и студентите в МФ и ТрУ – Стара Загора.

▲ **Той отговаря напълно на изискваните качествени и количествени наукометрични и учебно-преподавателски критерии на Закона за развитие на академичния състав в РБ и чл. 84 (2) от ПРАСТрУ – Ст. Загора.**

▲ **Всичко това ми позволява уверено да предложа на членовете на уважаемото научно жури да гласуват положително за заемане от главен асистент д-р Стефчо Радев Василев академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ в област на висше образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.1. Медицина“ и научна специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)“ за нуждите на Катедра „Здравни грижи“ на Медицински факултет при Тракийски университет – Стара Загора.**

София, 10.07.2018 г.

Изготвил рецензията:

(Доц. д-р Ив. Ламбев, дм)